

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Előfizetés díja:

Egész évre. . . 12 kor.
Fél évre. . . 6 „
Negyedévre . . 3 „
Egy szám ára 24 fill.

Felelős szerkesztő és kiadó:

V E R E S J Ó Z S E F.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . 16 kor.
Fél oldal . . . 8 „
Negyed oldal . . 4 „
Nyolczad oldal . 2 „

Viktória.

Ködös Britannia királynőjét eltemették. Az öt világrész minden nagyobb hatalmassága s közvéleményének minden organuma rátette koporsójára, emlékére, anyagi, szellemi koszorúját. A „részvét,” az altruizmusnak jelszava, meglepő méretben nyer kifejezést egy olyan fejedelm temetésnél. A részvét érzete előtt háttérbe vonu az ellenszenv, a gyűlölet, a bosszúállás, a vérszomj; elenyészik a vallási, nemzetiségi, hatalmi különbség. A földgolyó szülőttei egy pillanatra felemelkednek az érdek hálói közül ama tisztább légkörbe, hol mindannyian egy Atya gyermekei nek érezzük magunkat, hol nincs, nem lakik semm és senki más, csak Teremtő és teremtmény.

Az angol kormány utolsó háborújával meglehetősen eljátszotta népszerűségét a nemzetek előtt; de van-e köztük, a ki a fejedelmi ravatalnál erre gondolna? Tudja mindenki, hogy 82 éves halandóra áldás a sir nyugalma és mégis szomorúan, lábújjhegyen járnak a népek a politika zörgő, csikorgó parkettjén, mert egy nemzettársuknak halottja van. Ifjú-e vagy öreg, ki kérdi azt? Elég tudni, hogy a halott- király, a nemzeti eszme symboluma.

Viktória halála, vagy inkább a nevéhez kapcsolt korszak lezáródása, mert ki tudja mi történik ezután? — méltán kelt részvétet Európa minden államában, de különösen azoknak protestáns elemében. Angolország mindedig ideális hazája volt a polgári szabadságnak s egészséges alkotmányának; szóval példányképe a nemzeteknek; de a protestantizmusnak büszkesége és ereje, az evangéliomnak pedig leghűségesebb terjesztője. Tőlünk, magyar protestánsoktól is megérdemli, hogy legalább az emlékezet szerény czipruságát letegyük a fragmorcei park bezárult sírboltjára.

Mi, magyar protestánsok, az angol népnek sokat köszönhetünk. Ujabbkori küzdelmeinket élénk figyelemmel kísérte. Sok áldást terjesztő intézményünk az ő jótékonyáguk termékeny földjében leli gyökerét; sok erőteljes vezető eszme tőlük nyeri táplálékát.

De ezt különösebben csak Viktória uralkodásának köszönhetjük. Ezelőtt 60 évvel Anglia népe sem állott a valláserkölcsi tökély azon magaslátán, melyet ma elfoglal. Viktória trónra lépte után indul meg valóban a vallásos újraébredés (Revival.) A szabad egyház (Free church) indítja meg szakadásával (disruption,) s ugyancsak ez a maroknyi egyház viszi teljességre oly csodás formában, a milyenre példát keveset mutat a történelem. Ez a kis egyház sava lett a nagy birodalomnak; s mint Isten angyalának szárnya, megmozdította az egész prot. világ nagy tavát.

Ezsaiás próféta átoknak bélyegzi azt az állapotot, midőn a népek fölött gyermek vagy aszszony uralkodik; de mintha azt az örök törvényt, az angol nemzettel szemben felfüggesztette volna az Úr. Angolország a maga nagyságát két aszszonynak köszönheti: Erzsébet megvetette az alapokat; Viktória rátette a tetőt: a közbeeső falakat 300 esztendő lassú munkája rakta meg. Mindkettő nehéz feladat minden alkotásnál, a kezdet ép úgy, mint a vég és itt mindkettő női kézbe került.

Viktória 46 éves uralma a szellemi és anyagi áldások sorozata; de a valláserkölcsi oldalt sem hagyta figyelmen kívül.

Érezte, hogy birodalmának erősen megrakott falára legbiztosabb tető a Krisztus evangélioma, az Irás szent ígéinek a nép lelkébe való átültetése, meggyökereztetése, öntudattá erősítése.

Erre az irányzatra nagy szüksége volt Angliának, melynek multja páratlanul áll a maga ne-

mében. Egyik oldalon borzalmas jelenetek az iszonyat érzetével töltik el az embert, más oldalon fenséges példák elérhetlen magasságban ragyognak a halandó előtt. A végletekig hajtott jó és rossz elemnek oly mesteri vegyülete az angol nép története, melyet a világnak egyetlen nemzete sem tudott utánna csinálni; előtte is csak egy faj játszotta el, tragikus befejezéssel: — a zsidó

Azért volt szükség az evangéliom kovászára, hogy a népet áthatván, a jót vigye diadalra a gonosz fölött. Nehéz munka ez, a midőn a nép — multjának bűnös nyomait ép oly féltékenyen őrzi, mint erényeinek tanújelét. A Towerban most is mutogatják azt a borzadályt keltő szobácskát, melynek falaiban 40 királyi vérből származó halott pihen. A korona mindeniknek mellére van fektetve, mert feje egynek sincs. VIII. Henrik szerencsétlen feleségeinek hörtöne ott van érintetlenül abban az állapotban, a mint lakója utolsó útjára távozott belőle. A remek új parlament ház mögött ott áll mogorván elődje. Horpadt kövezetén sárgaréz betűk idézik vissza a mult borzalmait: „E helyen állott I. Károly, midőn halálos ítéletét felolvasták.“ Egy lépéssel odább: „E helyen kiáltották ki Cromwellt diktátornak.“ Távolabb ismét: „E helyen mutatták fel a dühöngő nép lecsillapítására Cromwell fejét,“ melyet eltemetése után 20 év múlva ástak ki a földből.

Multjának sötét feltjait őrző néppel nehéz megkedveltetni az erényt, de az angol történet gazdag nagy tettekben is. Az ezekben rejlt erő hozta azután helyre a szenvedélyeknek rombolásait, ez az erő változtatta meg a nemzet jellemét s tette a legkegyesebb, legvallásosabb néppé.

Ennek az újjászületésnek nagyobbik fele az utolsó 60 évre, Viktória uralkodására esik. Innentől fogva fokozatosan erősödik a bűntudat s a bűntől való szabadulás vágya. Itt kezdi érezni a nemzet geniusa, hogy bűnei iránt csak az evangéliom Isten-emberének megváltó kegyelme engesztelheti ki amaz örök Birót, ki előtt népeknek ép úgy, mint egyeseknek, be kell számolni cselékedeteikkel; s ki ítéletet fog mondani elevenek és holtak fölött.

A bűntudat kiélesítése s a megváltói munkásság kidomborítása teszi nagygyá s maradandóvá a vallás-erkölcsi élet birodalmában Viktória uralkodási éveit.

Emelkedhetik vád az angol kormány ellen kapzsi, sokszor bűnös tettei miatt; de az ítéletünket vezető indokok közül soha ki ne hagyjuk azt a népréteget, mely Anglia életében, mint éber lelkiismeret végzi feladatát. Ennek, ha nem is élén, de támogatói közt ott volt a királynő is. Dolgozik az az eleven lelkiismeret megvesztegetetlenül és állandóan a nemzet életében s olykor nagyszerű eredményeket mutat a világnak. Hogy még mindenekben s különösen a politika mezején nem jutott teljesen a vezető szerephez, ez azt mutatja, hogy Viktória uralma sem tudta valódi theocraticus államná fejleszteni az országot. Buzdítás ez a következő uralkodónak. Előtte a czél, csak legyen vágy és akarat annak megközelítéséhez.

Viktória megtett mindent, a mit Britannia uralkodója az alkotmány lánczai közé szorított kezével megtehet; hogy nem lesz — erényei dacára — rokonszenves alakja a történelemnek — az nem az ő hibája. Életét hosszú özvegysége alatt szelid bánat s ennek hű kísérője, a vallássosság jellemezte. Érzelmeinek 40 éven át kifejezője maradt a gyászruha s az a felirat, melyet férje sirboltjára vésetett: „Isten Veled te forrón szeretett. Itt akarok majd egykoron Veled pihenni. — Veled akarok majd egyszer a Krisztus nevében feltámadni.“

Most már ott pihen forrón szeretett férje mellett, s ott várja vele együtt a feltámadást a Krisztus nevében.

LUKÁCSY IMRE.

A dunántúli Énektár II. füzetére vonatkozó útmutatás.

A dunántúli énekügyi bizottság 1899. évi január havában ugyan-e helyen közölte az egyházi énekirókhöz intézett első felhívását és tájékoztató útmutatását.

A kiáltó szó nem hangzott el eredmény nélkül a pusztában. A tervezett új énekeskönyv első próbafüzetét immár szétküldtük az érdeklődőknek és minden hozzá értőt, de különösen a lelkészi és tanítói értekezleteket kértük fel a bírálatra.

Addig is, míg a bírálatok beérkeznek, folytatni akarjuk a munkát. Azért a munkatársaknak és érdeklődőknek szíves figyelmébe ajánljuk e közleményünket, melyben az új énekeskönyv be-

osztási tervezetével munkálkodásunknak további sorrendjét és az egyházi dallamokra vonatkozó folytatólagos javaslatunkat ismertetjük.

Az új énekeskönyv tartalmának felosztása véglegesen még nincsen megállapítva. De mihez tartás végett mégis a következőkben körvonalaztuk annak tervezetét.

A) Az új énekeskönyv felosztási tervezete.

I. Dicséret, hálaadás, könyörgés. E részbe foglaljuk egybe az összes általános tartalmú himnusokat, melyek eddig énekeskönyveinkben elszórtan, különféle címek alatt (Isten tulajdonságai, Isten munkái, Isten iránti kötelességek stb.) szoktak előfordulni. Ugyanitt adunk helyet azon egy strófás énekesverseknek is, melyeket az istenitisztelet kezdetén (néhol állva) szoktak énekelni

II. Reggeli, déli és esti énekek.

III. Az egyházi esztendő ünnepei. Ezt a részt foglalja magában a már megjelent I. próbafüzet, mely azonban még kiegészítendő a reformációi, aratási hálaadó, egyházi évet záró és netán még egyéb alkalmi énekekkel.

IV. Az egyház és a kegyelmi eszközök. Ennek alrészai: I. Isten országa és a keresztyén egyház. 2. Missiói énekek. 3. Gyámintézeti énekek. 4. Isten igéje, imádság és istenitisztelet. 5. A szent keresztség és a konfirmáció. 6. Úrvacsorai énekek.

V. A keresztyén hitélet. E résznek egyes külön csoportjai: 1. Bűnbánat és töredelem. 2. Újjászületés és megtérés. 3. A keresztyén szent élet (általánosságban.) 4. Isteinek féltelme. 5. Isten iránt való szeretet és engedelmesség. 6. Istenben való bizodalom, vigasz és megnyugvás. 7. A Jézusban való hit és bizodalom. 8. A Jézus iránt való szeretet. 9. Jézus követése. 10. A felebaráti szeretet. 11. A keresztyén alázatosság. 12. Munkásság és hivatáshűség. 13. A lelki éberség. 14. A lelkiek keresése.

VI. Különbféle alkalmi énekek.

1. A család. Új házasok esketésekor. A házasság és a családi élet. Házi istenitisztelet. Szülők és gyermekek éneke. Itjak, vénék éneke, Özvegyek, árvák, betegek éneke stb.

2. Az egyház és iskola. Templom felavatásakor. Templomavatási emléknapon. Torony, harangok, orgona vagy oltár felavatásakor. Temetőkert felavatásakor. Lelkészek felavatásakor és hivatalba iktatásakor. Egyházi tisztviselők beiktatásakor. Iskola felavatásakor. Tanév kezdetén. Iskolai vizsgák alkalmával. Tanító beiktatásakor. Ifjúsági istenitiszteleten.

3. A haza és a nemzet. A nemzet és uralkodó ház öröm- és gyászünnepein mondandó énekek.

4. A természet változásai. Tavaszí, nyári, őszi, téli ének. Aratás, szüret, elemi csapások idején és kedvező időjárásakor mondandó énekek.

VII. A halál és az örök élet. 1. Múlandóság és készület a halálra. 2. Halotti és temetési énekek. 3. A feltámadás, ítélet és örökélet.

* * *

A mint e felosztásból látható, énekeinket főként a gyakorlati szükségre és a használhatóságra való tekintettel csoportosítottuk. A dogmatikai locusok szerint való felosztás, a milyent régi énekeskönyvekben találhatunk, megnehezíti az énekeskönyv használatát s miatta sok oly felesleges, száraz, részletező és moralizáló éneket kell felvenni, melynek egyéb czélja alig van, mint hogy az illető rubrikát betöltse. A legjobb és legújabb külföldi énekeskönyvek is (a württembergi, a szászországi 1883. és a schweitzli 1891.) a mieinkhez hasonló csoportokba szedték énekeiket.

A fentebbi felosztás bármelyik csoportjába illő éneket is elfogad most már bizottságunk. Mégis kérjük tisztelt munkatársainkat, hogy legközelebb különösen az I. II. és V. csoport számára sziveskedjenek becses dolgozataikat beküldeni. Reggeli és esti énekekből már eddig is nagyobb készletünk van, azért e csoportba már csak kevesebbet vehetünk fel. Elfogadunk úgy eredeti új énekeket, valamint a régieknek új átdolgozását és új fordításait is.

Az egyházi év ünnepi dallamaira vonatkozó útmutatásunkat első felhívásunkban közzeltük.

A többi csoportok dallamait az alábbiak szerint osztályozzuk. Mindenütt közöljük a megfelelő versmértéket (troch. jamb.) is. A dallam neve után álló számok az egymás után következő verssorok szótag számát, a betűk pedig (a hol erre szükség van) a rimek elhelyezését mutatják.

B) Egyházi dallamaink csoportosítása.

I. Az egyházi év ünnepi dallamai.

(Ezeket első felhívásunkban ismertettük.)

II. A dicséret, hálaadás és könyörgés hangja.

Jer, dicsérjük Istent. Jamb. 7676, 6666.

Isten, óh szent Isten. Jamb. 7676, 6666.

Hogyne dicsérném az Istent. Troch. 8787, 8778, 77.

Jehova, csak Neked éneklek. Jamb. 9, 10, 9, 10; 10, 10.

Adjunk hálát az Úrnak. Jamb. 7777.

Mi Atyánk, ki vagy mennyekben. Jamb. 888888.

Te néked, Uram, hálát adok. Jamb. 9898, troch. 665665.

Diesőült helyeken. Jamb. 6868, 999.

Oh mily nagy az Isten jósága. Jamb. 9898, 9898.

Dicsérd én lelkem a dicsőségnek nagy királyát.
Dactyl. 14, 14, 4, 7, 8 (a a b b a.)

Dicsőség mennyben Istennek. Jamb. 8787, 887.

Más csoportokból: Tündöklő hajnali csillag. Vigyázatok, azt kiáltják, Jövel Szentlélek Ur Isten, Erős vár a mi Istenünk, Istenfélők, mily boldogok vagytok, Előtted állok, drága Jézusom, Teljes minden éltében, Ki csak Istenre dolgát hagyja (dur.)

III. A bűnbánat, törödelem hangja.

Oh én bűnös, jaj, mit tegyek. Troch. 8778, 77 (a b b a c c.)

Én Istenem, én bűnös ember. Jamb. 9898, 88.

Jézus, ki bűnös lelkemet. Troch. 8787, 8877.

Uram, rosszul cselekedtem. Troch. 8787, 88.

Előtted állok, drága Jézusom. Troch. 10. 10, 9, 10 (a a x a)

Oh Istenem. Jamb. 447447.

Ne szállj perbe én velem. Troch. 77667 (a a b b a.)

Csak Te hozzád, oh Jézusom. Jamb. 8787, 88848.

Teljes minden éltében. Troch. 7676, 3366.

Készítsd magad, kedves lélek (úrvacsorai.) Troch. 8888, 8888.

Más csoportokból: Teremtő Istenünk, Ha bűneim sebhettek, Jézus, sebeidnek mélye stb.

IV. A bizalom, vigasz és megnyugvás hangja.

Az Istennek jó tetszése. Jamb. 8787, 8787.

Istentől el nem állok. Jamb. 7676, 6776.

Mind jó, a mit Isten tészén. Jamb. 8787, 4477.

Ki csak Istenre dolgát hagyja. Jamb. 9898, 88.

Én lelkem, mire csüggedsz el. Troch. 8336, 8336 (abba, c d d c.)

Légy csendes szíveddel és békével. J. 9 tr. 8 j. 9 tr. 8 j. 995. (ab a b cc x.)

Az én Istenemben. Jamb. 667777.

Szívem keserűségét. Troch. 7777.

Midőn mi végső inségben. Jamb. 8888.

Teremtő Istenünk. Jamb. 66 troch. 4886. (a a b b x b)

Mindenek meghallják. Troch 666667 (ab a b b x.)

Mire bánkodik, oh te én szívem. Jamb. 10, 10, 6, 8, 8, (a a x b b)

Uram, hallgas meg az én inségemben. Jamb. 11, 11, 4, 4, 11, (a a b b a.)

Más csoportokból: Jézus életemnek, Te világ szép ékessége, Isten félők, mily boldogok vagytok, Teljes minden éltében stb.

V. Az Isten iránt való szeretet hangja.

Te világ szép ékessége. Troch. 8787, 8877.

Jézus, életemnek. Troch. 665665, 786. (aab ccb x d d.)

Mint a szép hives patakra. Troch. 8787, 7788.

Tündöklő hajnali csillag. Jamb. 887887 troch. 2, 2, 12, 8.

Jézust el nem bocsátom Troch. 7878, 77.

Minden e földön csak elmulandó. Troch. 10, 10. 10, 10.

Mely hosszú túró, kegyelmes Jamb. 8787, 887887.

VI. A hit, új élet és Istenben való öröm hangja.

Eljött hozzánk az üdvösség. Jamb. 8787, 887.

Jertek hozzám, Krisztus mondja. Jamb. 887, 887.

Ádám siralmas esete. Jamb. 8787, 8787.

Úr Jézus, hozzád kiáltok. Jamb. 8787, 87467.

Te benned bizom, én Istenem. Jamb. 987448.

Más csoportokból: Az én Istenemben, Istentől el nem állok. Jézus én bizodalمام, Teljes minden éltében, Szívem keserűségét stb.

VII. A bánat, fájdalom és gyász hangjai.

Minden ember csak halandó. Troch. 8787, 8877.

Csak halandó elmulandó. Troch. 446888.

Mit bizik e világ. Jamb. 6666, 6666.

Szívem szerint kívánom. Jamb. 7676, 7676.

Már búcsút veszek tőled. Jamb. 7676, 7676.

Uram Jézus, én tudom jól. Jamb. 8787, 887.

Midőn eljön az én óráim. Jamb. 8787, 887.

Jézus Krisztus, én életem. Jamb. 8888.

Krisztus, te vagy életem. Jamb. 7676.

Elég immár. Jamb. 446446, 994.

Az én időm, mint a szép nyár. Troch. 847, 847.

Én dolgom biztam Istenre. Jamb. 88848.

Elvégeztem életemet. Jamb. 8787, 8887.

Már elmegyek az örömbé. Jamb. 888.

Jer, temessük el a testet. Jamb. 8888.

VIII. Az égi vágy és reménység hangja.

Istenfélők, mely boldogok vagytok. Troch. 10, 10, 10 j. 5. tr. 10.

Bizony meglészen az idő. Jamb. 8787, 887.

Vigyázatok, azt kiáltják. Tr. 8 j. 98 tr. 8 j. 98; j. 66 tr. 4 j. 448.

Órökké! Oh mennydörgő szó. Jamb. 887887, 88.

Más csoportokból. Szívem szerint kívánom, Mint a szép hives patakra, Az én időm, mint a szép nyár, Te világ szép ékessége, Dicsőült helyeken stb.

IX. Az istentiszteletet kezdő s az egyházi beszédre előkészítő dallamok.

Imádandó Isten. Troch. 376745 (ab a bx b.)

Örül mi szívünk. Jamb. 55656.

Jövel Szentlélek Isten. Jamb. 7777.

Mi Urunk édes atyánk. Troch. 7777, 7777.

Uram Jézus, fordulj hozzánk. Jamb. 8888.

Kegyes Jézus, itt vagyunk. 7878, 88.

Látod, Isten, sziveinket. Jamb. 8888.

X. Reformációi s egyéb egyházi ünnepi dallamok.

Erős vár a mi Istenünk. J. 8787 tr. 550 j.

67. (a b a b c c d d x.)

Ne csüggedj el, kicsiny sereg. Jamb. 887887.
Isten felséges adománya. Jamb. 9898, r8.

Egyéb csoportokból: Jövel Szentlélek Úr Isten, Vigyázatok, azt kiáltják, Tündöklő hajnali csillag, Jehova, csak Néked énekek stb.

XI. Reggeli énekek dallamai.

Dicsérlek. Uram, tégedet. Jamb. 8787.

Mennynek, földnek teremője. Troch. 8787, 77.

Szívem szerint Ur Isten. Jamb. 7676, 6776.

Hogy naponként Uram. Tr. 6666, 666 (x a

x a, b x b.)

Oh felséges Atya Isten. Troch. 888.

Magasztallak én téged. Jamb. 7878. 7678.

Széked eleibe jövök. Jamb. 8888.

Hozzád fohászokodom. Jamb. 6666, 6666.

Más csoportból: a dicséret, hálaadás és könyörgés dallamai.

XII. Esti énekek dallamai.

A nap immár elenyészett. Jamb. 8686.

Az éj im érkezik. Jamb. 6767, 66.

Most nyugosznak az erdők. Jamb. 776, 778.

A nap elment, óh Jézus maradj velem. Jamb.

11, 11, 10, 10.

Ébredj fel, óh te én szívem Troch 8787, 7788.

Uram, maradj velem. J. 6, 6 tr. 10, 10, 9, 10, 10, 9, j. 8, 8.

Más csoportokból: a dicséret hálaadás, könyörgés, bűnbánat és bizodalom dallamai.

* * *

E dallamok csak példaképpen vannak itt felsorolva s ezeken kívül más megfelelő dallamok is választhatók a különféle csoportokból.

Ismételten is ajánljuk egyházunknak e fontos ügyét az érdeklődők és hivatottak figyelmébe és kérjük, hogy becses dolgozataikat alulírt biz. elnök címére szíveskedjenek beküldeni.

Sopron, 1901. január hó 29-én

A dunántúli énekügyi-bizottság nevében:

PAYR SÁNDOR
biz. tag.

KAPI GYULA
biz. elnök.

Egyházi énektár.

II.

(Folytatás.)

Hat év óta szorgalmasan dolgozott az egyházkerület népiskolai bizottmányának Kapi Gyula elnökből, Sántha Károly, Zábrák Dénes, Payr Sándor, Bancsó Antal s Vojtkó Pál

tagokból alkotott alvალasztmánya. Évről-évre tett jelentést munkálkodása haladásáról, s arról, mi módon igyekeznek a zsinórmértékül megállapított elveknek érvényt szerezni. Felhívták az összes érdeklődők figyelmét, kikérvén közreműködésüket úgy a munkálat összeállítása, mint annak szak-szerű megbirálása érdekében. Bizonyosságot tesz erről a megbízó egyházkerület évi közgyűléseinek számos pontja (1895. 122; 1896. 250; 1897. 229; 1898. 272; 1899. 133; 1900. 103. jk. p.) valamint lankadatlan fáradozásuk első zsengejéül a nagylőzönségnek benutatót első próbafüzet előszavában a tájékoztató s beszámoló előszó.

Szándékosan bővöltem a szóban forgó ügy genesisére s eddigi fejlődésére világot vető mozzanatokot. Nemcsak azért, mert azok ismerete nélkül a lelkiismeretesen végzett munkát függőben hagyván egyelőre a kérdést: mennyiben felel meg céljának? — magas erkölcsi értékének megfelelően eléggé nem méltányolhatjuk. Hanem leginkább arra való tekintettel, hogy a remélhetőleg rövid idő múlva meginduló komoly, beható kritika kellő tájékozottsággal s az előzmények figyelembevételével kezdje meg nem kevésbbő nehéz munkáját.

Kritikát, beható kritikát várok. Megérdemlik a derék munkatársak is, hogy sok évi fáradozásuk eredményét, az egyházi közvéleménynek szakértő tolmácsai beható figyelemre méltassák. S parancsolólag követeli ezt az a gyakorlati cél, az a szent érdek, melyet a szóban forgó munka szolgálni van hivatva.

Attól tartok, hogy az előszóban s részben az egyházkerület közgyűlési jegyzőkönyveiben foglalt azon felhívásnak, hogy e próbafüzetet „egyházunknak az énekügy iránt érdeklődő összes tagjai, különösen pedig a lelkészi és tanítói egyesületek — talán előleges köröztetés után és előre felkért előadók jelentése alapján — bírálat alá venni és becses véleményüket jegyzőkönyvi kivonatban a főt. s mélt. püspöki hivatal útján a bizottsággal közölni szíveskedjenek,“ teljesen célra vezető eredménye nem lesz.

Hány oly szakértő emberünk van, ki annyi szabad idővel rendelkezik, hogy e füzet minden egyes énekét valóban mélyreható bírálat tárgyává tehesse, minden egyes darabot az eredetivel s az ez után készült régiebb fordításokkal s variációkkal való egybevetés, úgy tartalmi, mint alaki tekintetben mérlegelés útján? Ismertetésszerű méltatással — az én szerény cikkem is, csakis azt a célt szolgálja — általános észrevételekkel sokat alig lendítünk a dolgon.

En a munkafelosztás alapján rendszerített bírálatot óhajtok. Az ó szövevényi iratok Károli-féle fordításának revíziójánál is ezt az eljárást követték. Az átdolgozással megbízott tudósok munkássága, a bizottságilag megállapított el-

vek korlátain belül egy-egy könyvre szorított. Az egyik által javaslatba hozott szöveget egy másik munkatárs felülvizsgálta s csak úgy az átdolgozó, mint a felülvizsgáló munkájának bizottságilag történt megbíráása után állapították meg véglegesen a szöveget. Ha e munka még sem elegendő ki teljesen a hozzá fűződő várakozást, annak oka alig rejlik akár a lelkiismeretes búvárkodás, akár a szigorú kritika hiányában.

Igy leszünk az új magyar énekeskönyvvel is. Tegyük meg legalább azt, a mire az idézett példa utal. Okvetlen szükségesnek tartom, hogy bíráló bizottság alakuljon, melynek minden egyes tagja legfeljebb 15—20 éneknek beható megbíráására vállalkozzék. S minthogy a magyar énekeskönyv kiadása nem egyházkerületi, hanem közegyházi érdek s az egyetemes egyház 1900 ik évi közgyűlésének 115. jkvi pontja értelmében, e kérdést a főt. püspöki karból s kerületenként szabadon választható 2—2 szakértőből alakított bizottsághoz utalta át, — tán legjobb volna ennek a bizottságnak figyelmét felhívni arra, hogy a dunántúli egyházkerület által kiadott próbaüzetnek tüzetes megbíráása végett intézkedjék. Ez éppen nem zárna ki azt, hogy a többi kerületben. egy új magyar énekeskönyv kiadásának előkészítése ügyében már eddig készült, vagy ezután készülő munkálatok is figyelembe vétessenek. Az ügy fontossága feltétlenül követeli is, hogy az országos egyház összes szakértőt vonjuk bele a munkakörbe.

Megragadom a kínálkozó alkalmat, hogy néhány szerény észrevétel kockáztatásával a megindult énektárvállalat gyakorlati céljának mi módon való megvalósításáról is megemlékezzem. S itt két kérdés lép előtérbe: mit foglaljon magában a közhasználatra szánt énekeskönyv? s micsoda feltételektől függ annak minden zavaró, a vallásos kegyeletet sértő intézkedések elkerülésével való meghonosítása?

A mi az első kérdést illeti, abban remélhetőleg mindannyian egyetértünk, hogy első sorban azok az énekek foglaljanak helyet a gyűjteményben, melyek mint evang. egyházunk hymnológiájának classikus termékei az evang. hitet s tudatot a vallásos népélet egyszerű fenségével s bibliai zamattal hűségesen tolmácsolják, éppen ezen előnyei, melyeknél fogva a gyülekezeti hitélet gyökér szálával fonódtak össze. Luthernek s Gerhardtnak erőteljes, a reformáció s az evang. hitélet talajában gyökeredző énekei mellett szólaltassuk meg minden kornak, a középkornak is, az új kornak is, kegyes lantosait, ha énekeik dogmatikai vagy liturgiai tekintetben nem esnek kifogás alá. Ily énekgyűjtemény maga volna egy nagyszabású élő hymnus, melyben az egyes korok classikus ének-

költőinek kegyes fohászai, mint megannyi különböző akkordok Istent dicsőítő, az embert építő harmóniába olvadnának össze. Természetes, hogy a magyar vallásos költészetnek, még pedig úgy a múlt, mint a jelen remek énekei képviselőiben, kiváló helyet s lehetőleg bő terjedelmet kell biztosítani. Tekintettel kell lenni a jelen vallás társadalmi életszükségleteire is. Az egyházi év uralkodó eszméjének, az istentisztelet alaphangjának megfelelő énekek mellett a reformációi, gyámintézeti, missziói s egyéb egyházi ünnepi, valamint a hazafias eszmék dicsőítésére alkalmas énekeknek is kell helyet szorítani. Ellenben a sok „különös esetek“-re s a kötelességek egész rendszerére kiterjedő, többnyire megrendelésre készült s ritka kivétellel száraz, reflektáló énekeket, vagy jobban mondva versbe foglalt erkölcsi tanításokat nagyon meg kellene rostálni s számukat nagyon apasztani.

Az énektár első „próbaüzete“, mely az egyházi év első felének három ünnepi ciklusára való tekintettel 26 ádventi, 27 karácsonyi, 8 ó-évi esti, 12 újévi, 6 vizkeresztii, 30 bójti, 2 virágvasárnap, 1 nagycsütörtöki, 15 nagypénteki, 27 húsvéti, 12 áldozó csütörtöki, 17 pünkösdi s 5 szentháromság ünnepi éneket foglal magában, az előző pontban érintett feladatot derekasan oldja meg. Az összehordott anyag gazdagsága, a német énekirodalom értékesítése, az egyes korok és idők tekintetbevétele, s a hazai énekirók munkájának kiváló módon való méltatása, megannyi előnyös vonások, melyek a buzgó úttörők munkájának becsét emelik.

Nem kicsinylendő nehézségekbe ütközik majd a második kérdésnek sikeres megoldása. Új énekeskönyvnek behozatala elé csak ott nem gördül semmiféle akadály, hol a gyülekezet hitélete a fagypontra süllyedt alá, vagy a hol a közhangulat erélyesen követeli az eddig használatban levő régi énekgyűjteménynek mellőzését. Gyülekezeteinkben az annyiszor panaszosan hirdetett hitközöny mérge, hála Istennek, még nem fertőztette meg annyira a vallásos élet talaját, hogy a beléje ültetett új fának az acclimatizáció viszontagságaival szembezállnia nem lehet. Azzal se ámitsuk magunkat, hogy eddigi nagyon gyarló énekeskönyveink egy újabb, minden tekintetben jobb énekeskönyvvel való helyettesítése érdekében a közkívánság csalhatatlanul megnyilatkozott.

A műveltebb elemek ugyanis érzik s velük együtt érzik különösen a vallásos élet éber őrei, szükségét annak, hogy e téren is a reformmunkának ideje elérkezett. De vajjon érz-e a nép, a hivek túlnyomó többsége is? E tárgyra s a vele kapcsolatban levő egyéb kérdésekre tekintettel leszek harmadik czikkemben.

POSZVÉK SÁNDOR.

(Folyt. köv.)

BELFÖLD.

A m. kir. kultuszminiszternek 5713—

1901 számú s az egyházak főhatóságaihoz küldött utalványozási tervezetét, — melyre nézve véleményezésük közlését kéri, — közreadjuk a Magyar Szó közlése szerint. A kérdéshez történő hozzászólásoknak szívesen ad lapunk bármikor is teret.

Utalványozási eljárás az 1898. évi XIV. törvény cikk alapján járó jövedelemkiegészítési összegekre vonatkozólag. 1. A jövedelem-kiegészítési összegek az egyházi főhatóságok kezeihez fognak kiutalványoztatni és pedig: az ág. hitv. ev. reformátusoknál az egyház, a gör. keleti szerb és románoknál az egyes egyháznegye, az izraelitáknál pedig az egységes szervezettel bíró hitközségek összes lelkészei számára egy összegben, az illető főhatóság székhelyén levő m. kir. adóhivatalnál.

2. Az illető m. kir. adóhivatal az ág. hitv. ev. és az ev. ref. egyházkerületek, valamint az unitárius egyház részére utalványozott összegeket a püspök és világi felügyelője, illetőleg a püspök és főgondnoka együttes aláírásával ellátott, a gör. kel. szerb és gör. kel. román egyházmegyék részére utalványozott összegeket a püspök és az egyházmegye pénztárnoka és ellenőre együttes aláírásával ellátott, az izr. felekezet részére utalványozott összegeket pedig az izr. országos iroda elnöke és főnöke, illetőleg az orth. izr. közvetítő bizottsága elnöke és titkára együttes aláírásával ellátott bélyegtelen hivatalos nyugták ellenében fogja számadás kötelezettsége mellett kifizetni.

3. Az utalványozás félévi részletekben és pedig április és október hó folyamán fog megtörténni.

4. Az utalványozással egyidejűleg a) a lelkészség székhelyét; b) az igényjogosult lelkészek nevét; c) a lelkészt megillető kiegészítési összeget feltüntető jegyzék fog a pénz felvételére jogosult egyházi főhatóságnak megküldetni.

5. Az egyházi főhatóság az egyes lelkészeknek a jegyzékben feltüntetett összegeket a lelkész által kiállítandó és szabályszerűen bélyegezett nyugta ellenében fizeti ki.

6. A lelkész által kiállítandó nyugta szövegében kifejezésre juttatandó azon körülmény, hogy a felvett összeg az 1898. évi XIV. t. cz. értelmében járó jövedelemkiegészítésére szolgál.

7. A jövedelem-kiegészítési összeg a lelkészeket csak azon naptól kezdve, melyen állomásukat elfoglalták, azon napig illeti meg, melyen elháltak, vagy állomásukról eltávoztak.

8. Az egyházi főhatóság részére megküldendő jegyzékben számjelzett összeg a lelkész részére teljes összegben fizetendő ki.

9. Megengedem azonban, hogy az országos gyámintézeti, az egyházkerületi, gyámintézeti, az

egyházmegyei gyámintézeti járulékot, valamint a görög kel. román egyházban a püspöki sidióxiát és esperesi bért az egyházi főhatóságok visszatartsák, illetőleg közvetlenül juttassák rendeltetési helyükre, de csakis azon összegben, a melyet ily czimeken megállapítottam; megjegyezvén azt is, hogy a jövedelem-kiegészítési összegek kifizetésekor az említett járulék összegekből csak az illető utalványozási félévre esedékes részletösszegek tarthatók vissza.

10. A lelkészek részére kifizetett összegekről szóló nyugták az egyházi főhatóság szabályszerű számadása kíséretében egyszerre és legkésőbb a megtörtént utalványozást követő három hó alatt lesznek hozzám feltejesztendők.

11. Az 1900. évi deczember hó 20-án 95722 — 1900. szám alatt kelt külön intézkedés hatálya érintetlen marad.

12. A status quo ante alapján álló izraeliták rabbijai részére megállapított jövedelemkiegészítési összegeket az illetékes m. kir. adóhivatal fogja az illető rabbinak szabályszerűen bélyegelt és a járási főszolgabíró által láttamozott nyugtája ellenében kifizetni.

Adatok az új század történetéhez.

Túl a Dunán három püspöki városban nagy a mozgalom, mintha csak tanév vége volna. A prot. növendékeket viszik haza az alföldre, mert a zárdák nem tűrik tovább a más vallásúakat. A dolog úgy történt, hogy az új népszámlálásból kitűnt, hogy 20—30 prot. leány járt az angol kisasszonyokhoz, kik eddig nem részesültek hitoktatásban, sőt a szülőktől reversalist vettek az intézetekben, hogy nem is kívánják, hogy saját vallásukból oktatást nyerjenek. Január hó végén a prot. lelkészek követelték, hogy vagy a hitoktatókat bocsássák be az intézetbe, vagy a növendékeket bocsássák ki, hogy saját hitük igazságait tanulhassák. Erre lett a válasz először br. Hornig azután a többi püspököktől, hogy nem engedhetik meg, hanem február 1 én hagyja el minden növendék az intézetet és jövőben más vallását felvenni az intézetbe szigorúan tiltatik.

Hála Isten, vannak már leányiskoláink; az helyes, hogy ha a szülők nem küldik idegenbe elveszni kis gyermekeiket, de az mégis különös, hogy kemény tél közepén kellett ennek a dolognak ezer veszély között megtörténni.

A mi iskoláinkat több mint ezer róm. kath. növendék látogatja s nemcsak hogy megengedjük miszerint saját egyháza részéről hitoktatásban részesüljön, hanem kötelezzük is, hogy saját hitoktatójától nyerjen osztályzatot, addig a mi növendékeinket derűre-borúra osztályozták jezsuita mérték szerint. S most midőn ezen visszaélések napvilágra jönnek, Zichyék így szólunk: de henczegnek ezek a reformátusok. Felhívjuk az egyházhatóság figyelmét a püspöki városokra.

Megjelent a fehérvári gyülekezet értesítője az 1900. évről, melyből látjuk, hogy az egyháznak szép alapítványai vannak, melyet Procopius Pál felügyelő 200 koronával nevelt, emlékére annak, hogy 50 év óta munkás az Úr szőlőjében. Az egyház gondnoka Bélaváry Rzsó szinte nagy buzgóságot fejt ki igazaink védelmében.

Van a gyülekezetben nőegylet 25 év óta, ifjúsági egylet 6 év óta és most alakult Zsuzsánna leány-egylet.

A különböző intézetekben 98 tanuló részesül hitoktatásban, a nagy szörvány gondozásában fáradhatatlan egyház, méltó a gyámintézet pártfogására.

Dr. Karsay Béla, nezsideri kir. járásbíró, az ároni Karsay család egyik jeles tagját, a gálósi egyházközség, dr. Glatz Lajos kir. közjegyzőt Csallóköz Somorján. a szinte jó nevű ismert papcsalád ivadékát pedig a miklóstalvi egyházközség választotta meg helyi felügyelőnek. A mosonyi egyházmegye, hogy ilyen kiváló minden izükben protestáns érületű világi urakat sikerült megnyernie az egyházépítő szent munkára, tekintélyben befelé és kifelé is megerősödve, örömmel néz a jövőbe.

A mosonyi ág. h. ev. egyházmegye lelkészi karának nestorát, nagy. Schuh Agost, gálósi lelkészt, kiérdemült főesperest Ő felsége, jó királyunk a Ferencz József lovagrend adományozásával legkegyelmesebben kitüntetni méltóztatott. Nagy. Schuh Agost 52 évi áldásos és eredményes lelkészi működésre tekint vissza. 2000 lelket számláló, evang. érületben buzgó, erkölcsében tiszta, áldozatkészségében példás egyházközsége, melynek javarészét ő nevelte, 40,000 frtnyi költséggel restaurált régi templom új toronnyal, 10,000 frttal fölépített iskola, 6,000 frt kiadással emelt új tanítólak, a gyülekezet önérejből, egy fillérnyi külsegély nélkül s ezen felül még 13,335 korona tőke felgyűjtése fényesen hirdetik az Isten szive szerint való lelkipásztor elévülhetetlen érdemeit. 17 évig kormányozta avatott kézzel s bölcseséggel az egyházmegyét mint főesperes, mely tisztségtől nem szívesen, csak agg korára való tekintetből vált meg. 76 év súlya nehezedik vállaira s mégis egy maga végzi ma is a lelkészi hivatal teendőit. Ha Ő felsége, koronás királyunk ezen lelkipásztort „az egyház és iskola körül szerzett érdemei jutalmául“ tüntette ki, bizonyosan teljesen rászolgált a királyi kegyre és elismerésre. Engedje a királyok királya, jó Istenünk, hogy ezen derék szolgálója, a ki puritan egyszerűségben, a világ zaját kerülve, családjá, egyháza, hazája javára irányított fáradhatatlan munkásságban öszült meg, még ad multos annos működhessék hiveinek, barátai-

nak őszinte szeretete és tisztelete által környékeze.

Az egyház érdekeit minden személyes és kicsinyes érdeken felül helyező böles megfontolás és érett eljárás tanújelét adta a mosonyi egyházmegyei Hegyeshalom egyházközsége. Lelkésze f. évi január hó 1 én halt meg s ime a megüresedett lelkészi állásra minden választás, próbaszónoklat, pályázati hirdetés mellőzésével, ősi tiszteletre méltó, de sajnos, ritkán követett szokás szerint egyházmegyénk jeles, erélyéről és buzgóságáról, ékesszólásáról előnyösen ismert, nagy. Wenk Károly, eddig német-járfalvi lelkészt „hívta meg“ már február 3 án egyértelemmel bizalommal és szeretettel. Az egyházközség viszonyai rendezésének fáradságos munkája vár az új lelkészre, a ki nemes feladatának szíve egész melegével, jeles tehetségei önzetlen megerőtletésével új felvirágzásra fogja vezetni az egykor fényes gyülekezetet. Segitse Isten őt eme szent munkájában!

Adományok az Ipolysághon építendő ev. templomra: Odry Miklós 2 k. 80 f., Baán Máté 4 k., Vámos Soma 4 k., Meskó Lajos 1 k., Reinhardt István 1 k., Somogyi Béla 5 k., Keviczky Samu 1 k., Méhes Józsefné 1 k., Pongrácz Aurél és Eszter 5 k., Selevér Antal 1 k., a szentgyörgyi ev. egyház 4 k., Zsilinszky Mihály gyűjtőivén 21 k., Andrae Ernő 15 k., Toperezer Emilia 15 k., szomolnoki ev. egyház 5 k., új-pázuai ev. egyház 10 k., szkálnoki ev. egyház 5 k., a zsbritói ev. lelkész gyűjtése 13 k. 44 f., a budapesti ág. hitv. ev. főgimnázium tanári kara 7 k. 60 f., a mezőberényi ev. egyház 3 k., Liffa János szemlaki ev. lelkész 2 k., a mezőberényi I. ker. ev. egyház 2 k., a löcsei ev. egyház 10 k., a modori egyház 4 k., a lévai ev. egyház 5 k., Gecsányi Gusztáv soproni ev. főgimnáziumi tanár gyűjtése 10 k., Goldberger Miklós 1 k., Masznyik Endre dr. gyűjtése 8 k., a lajos-komáromi ev. egyház 3 k., Hering Lajos szendi ev. lelkész gyűjtése 10 k., a szent-antalfai ev. egyház 2 k. 17 f., Paksy Péter gyűjtése 15 k., Holéczy Zsigmond ev. lelkész gyűjtése Alsó és Felső-Bakán 29 k. 76 f., az orosházi egyház adománya 10 korona. Isten áldása legyen az adakozókon és adományaikon!

KÜLFÖLD.

Az alkohol mértéktelen élvezetének, népünk eme óriási veszedelmének elhárítása régóta erősen foglalkoztatja a német prot. köröket. Így behatóan foglalkozott e morális és gazdasági bajjal Fiedler drezdai udvari főorvos is a „német egyesület“ multkori közgyűlésén. 40 évi orvosi tapasztalataira hivatkozva hajmeresztő képét nyújtotta az

alkohol romboló hatásának a testi szervezetre és komolyan hívta föl az illetékes köröket a népelet é legnagyobb ellenségével való erélyes szembeállásra és a következetes küzdelemre. Fejtegetéseinek pozitív eredményeit a közgyűlés egyértelmű határozattal a következő javaslatba foglalta össze: „A közgyűlés az orvosokhoz azzal a kérelemmel járul, hogy támogassák az egyesület törekvéseit a családokban, s különösen hássanak oda, hogy az egyesületnek népies iratai a közegészség ápolása és fejlesztése dolgában a nép körében a legszélesebb rétegekben terjedjenek. Legyenek ők maguk is a legmelegebb szószói az egyesület céljainak, s kövessenek el mindent az alkohol mértéktelen élvezetének lehető megakadályozására.” — De Berlin fővárosa is megmozdult az alkohol ellen. Így a minap a mértékletességi egyletek egyesült gyűlést tartották, a melyen, számos orvos, tanár, tanító, diák és munkás vett részt. A gyűlésen dr. Lichtenberg előkelő orvos elnökölt. Servus charlottenburgi tanár volt az első szónok, a ki az alkohol élvezetének a német népre gyakorolt veszedelmeit fejtegette. Hangsúlyozta, hogy Kraegelni orvostanár vizsgálatai szerint már 20 gramm alkohol elégséges arra, hogy megzavarja az ember normális gondolkodását. Az alkohol oly erős mérég, hogy a morphiium mellett a gyógyszer-tár mérégtartó szekrényébe való. Csak az a sajnálatos, hogy a tudományos kutatásnak ez a kétségbevonhatlan eredménye még nem tudott szélesebb körökben meggyőződést kelteni.

Azt is fejtegette a szónok, hogy az alkohol élvezete Németországban emelkedőben van, s hogy azzal a szociális viszonyok is szerves összefüggésben vannak. Óriási summák azok, a melyeket a német nép alkoholért kiad, s a melyekkel a flottákra és csatornákra fordított összegek eltörpülnek. Végül a szónok amaz erős meggyőződésének adott kifejezést, hogy az eminens veszedelemmel szemben. — mely több áldozatot kíván, mint a pestis vagy a kolera — mértékletességgel mire sem mehetünk, hanem csakis a teljes abstinenciával. — A következő szónok volt Strecker orvos és Richard bécsi jogász. Előbbi az alkoholnak a testi egészségre, utóbbi annak a nemzetgazdaságra gyakorolt káros hatását fejtegette. A gyűlés e szónoklatok behatása alatt egyhangulag határozattá emelte az alkohol elleni küzdelem fölvetését az egész vonalon. — Bizony népünk ez iszonyúan pusztító veszedelmével nekünk is komolyan kell foglalkoznunk, mert nálunk nem is egyes családok, hanem egész vidékek valósággal inficiálva vannak e bajtól, a melynek nyomában csak anyagi és erkölcsi nyomorúság jár. Németországban a belmisszió már az iszákosság gyógyításával foglalkozó intézeteket is létesített.

A berlini botránypörökről hajmeresztő dolgokat olvastunk „Bäyschlag „Deutsch-Ev. Blätter“ cz. folyóiratában, a melyek csak azt igazolják, hogy iszonyú morális defektusban szenved a német népretegek igen nagy része. Azt olvassuk, hogy az élvezetek hajhászata s azzal összefüggőleg az idealistikus életfelfogás háttérbe szorítása s a materialista felfogás érvényesülése folyton emelkedőben van. Korunk életmódja és felfogása Németországban is óriásilag változott a múlt század első évtizedeivel szemben. A múlt század nemzedéke föl a legfelsőbb körökig egyszerű viszonyok, sőt nélkülözések között élt, míg a jólét emelkedése 1870. óta iszonyú arányban növelte és fokozta a megélhetés igényeit. A hivatalnokai kar is esekély fizetése daczára egyszerű volt és kevéssel megelégedett. A német kötelességtudat s a hivatáshűség volt a rugója a korábbi hivatalnoki kar munkálkodásának. Mindez lényegesen változott az utóbbi évtizedekben. Mindenki siettetti az életet s hajhászata az örömelvezeteket. A munkát csak eszköznek tekintik az anyagi és érzelmi élvezetek könnyebb megszerzésére. Sokan soha sem tanulták meg, hogy akaratukkal és értelmükkel fékezzék a vágyakat, s így nem csuda, ha — mint Sterrberg bűnpöre és igazolja — áldozatul esnek a nagyszámú kísértéseknek. Különösen a vesztegetések sok áldozatot vonnak maguk után. Az állam csak a flagrans eseteket büntetheti. Itt az anyagi élvezetekről s a földi javakról szóló általános felfogásnak gyökeres megváltoztatására van szükség, a mi, ha nem sikerül, úgy a mammon és a gazdagság lelki veszedelmei a végromlás örvényébe süllyesztik a népeletet. Csak az örök lelki jó a mi népünk erkölcsi és szociális megújulásának egyetlen szilárd alapja, a minek útja az evangéliom és Trendelenburg filozófus szerint csak a lemondás és a takarékoskosság.

A porosz királyság jubileuma alkalmából érdekes összehasonlítást tett a némef. prot. sajtó „Poroszország és a protestantismus“ között. Egyértelműleg vallotta azt a meggyőződést, hogy a mai Poroszország a német protestantismus produktuma és mai nagyságát is a reformáció örökségének köszönheti. Ama vallásos erkölcsi szellemű hatalom szülte és növelte nagygyá Poroszországot, mely megnyilvánult a német reformációban, és mindabban, a mi az ő népében nagy, nemes, hatalmas és dicső volt. Ebből a szellemből támadt vallásos hite, theolog. tudományossága, kötelességtudása (Kant etikája,) s ez szellemi és erkölcsi nagysága fejedelmeinek és ereje és meggyőződése a népnek és a hadseregnek. Ez a szellem szötte-fonta a német összetartás s majdan az egység szálait, a mely egybefűzte az uralkodóházat a néppel. De ne csak a hit és a vallásos-erkölcsi meggyőződés eredt

innen, de a porosz állam, sőt a német császárság eszméjét is ez a szellem szülte és növelte a história bizonyosságai szerint. A nagy választófejedelemek, Poroszország megeremődjének is az a czél lebegett szeméi előtt, hogy Németország számára a legnagyobb kincsének, az evang. keresztyénségnek megőrzésére, megvédésére és fejlesztésére új és erős várát építsen Poroszországban. S maig is ennek az állannak és a német császárságnak az üdve és legyőzhetetlen ereje annak protestantizmusában rejlik. Annál érthetlenebb annak jelen csanossai egyházpolitikája és Róma pápás világuralma előtti folytonos és fokozatos meghódolása. Pedig a Poroszországot XIII. Leó szerint „a tévedések emez erős várát“ ma is csak az evangéliom erősítheti.

„Az egyháziatlan theológiáról“ irt a mult év végén Krüger giesseni tanár a „Chr. W.“ hasábjain. E theológia alatt az volna érthető, a mely teljesen az egyház körén kívül esik s a melynek — mint annak idején a Straussé — nem az egyházi keresztyénség szolgálata, hanem annak lerombolása, az egész kultúrelét alapjainak felforgatása volna a feladata. De ilyen theológia — a mint azt Weiffenbach friedbergi papi semináriumi igazgató a Beyschlag-féle folyóirat januári füzetében kimutatta — nem létezik, sőt egyenesen fogalmi ellentmondás. Nem egyháziatlan, hanem szabad tudományos s mégis jó egyházas theológiára van ma szüksége a mi ev. egyházunknak. Mert 1. az egyháziatlan theológia, ha az egyáltalában lehetséges, a legnagyobb mértékben veszélyeztetné az ev. egyház érdekeit, 2. egyháziatlan theológia nincs és nem is lehetséges. s 3. a theológiának szabad tudományos és jó egyházas jellegűnek kell lennie. A theológiában — mint azt az Encyklopédiában is tanítják, — mint pozitív jellegű tudományban össze kell tudnunk egyeztetnünk a helyes értelemben vett tudományos és gyakorlati egyházi feladatokat, mert hát a theológiának gyakorlati egyházi, de eminens értelemben vett tudományos feladatai vannak. Fölmondotta erre vonatkozólag Harnack „a keresztyénség lényegéről“ tartott nagyhirű felolvasásaiban: „Legyenek Önök élő bizonyosságai minden jónak, igaznak és nemesnek, s legyenek oly férfiak, a kik készek és nemesek minden áldozatra az örök javakért. Az igazság szolgálata az istentisztelet egy nemével azonos.“ Ime így kell felfognunk az egyház és a theológia egymáshoz való viszonyát a tudományosság és a gyakorlati egyháziasság szempontjából egyaránt.

Beyschlag halle-wittenbergi egyet. theol. tanár utolsó műve közvetlenül halála előtt jelent meg „A keresztyénség tana Luther kis kátéja alapján“ czimmal. Művét a papi hivatalban lévő szeretett tanítványainak ajánlotta, s „gyakorlati vallásos és pädagógiai katechetikai

tapasztalatai eredményének“ mondotta. [Tudományos szempontból véve ez utolsó jelentékenyebb műve a „Jézus élete“ és az „Újszövetségi theológia“ cz. műveiben lerakott alapelvekkel áll szerves viszonyban. A konfirmációi oktatásnak akart e művével szolgálni, a miért is szándékosan alapul választotta Luther kis kátéját, a melynek rámain belül építi föl „a keresztyén tan rendszerét.“ Ama reményének ad kifejezést, hogy a „XX-ik század meg fogja ajándékozni egy klasszikus és népies új kátéval a prot. világot,“ mert abban a meggyőződésben van az én nagynevű tanárom és szeretett mesterem, hogy „Luther kis kátéjában“ van ugyan sok épületanyag, de magának az épületnek korántsem tekinthető.“ E tekintetben maig is kegyelettel őrzöm gyakorlati theol. előadásaiból azt a tervezetét, a melylyel a Luther és a heidelbergi káté alapján egy uniói káté összeállítására törekedett. Mindenekelőtt nem helyesli a kátében a törvény előtérbe helyezését, még mielőtt az istenről és Krisztusról lett volna szó, s aztán kifogásolja azt, hogy a megváltásról szóló tant nem előzi meg a bűnről szóló tan, s a terjedelmesen tárgyalt sákrámentomokat nem követi a legfontosabb kegyelemeszközzel: az ígéről szóló tan. Ép azért változtatott a főrészek elhelyezésén, s csak a hitről szóló 2-ik főrészt tartja meg alapnak. Közel 40 éven át szerzett tapasztalatai nyomán méltán mondja, hogy „egyházunkban még ritkábbak a jó katecheták, mint a jó szónokok.“

Részletesen foglalkozik továbbá azokkal a kísérletekkel, „a melyek a káté követésére és magyarázatára törekedtek.“ A nagyszámú kátémagyarázatok azonban maig is „oly populárorthodox nyelven szólnak, a melyek a hivatalos egyházkormányzati gondoskodás daczára korunk gyermekeinek érthetetlenek.“ Mai vallástanításunk még mindig azzal a módszerrel él, a mely „fogalmak helyett szavakkal segít magán,“ s részben ez „egyik legnagyobb oka népünk egyháziatlan gondolkozásának.“ „Hogy Luther kátéja századunk igényeinek megfeleljen, nem elég egy régiség-tani kommentárral élnünk, hanem olyan magyarázattal, mely mai theológiánk fejlett eszközeivel ismerteti a keresztyén tananyagot. S éppen ezt czélozza Beyschlag műve, mely a tanítónak s a műveltebb laikusnak kalauza akar lenni a valódi keresztyénségre s az igaz keresztyén ismeretre. Világosságra és határozottságra van itt szükségünk a keresztyén tan minden pontján. Végül még megemlítjük a szerzőnek kora theológiai rendszereihez való viszonyát. „A modern theológiát skeptikusnak,“ és így „terméketlennek“ mondja a „Christl. Welt“ cz. nagyhirű folyóirat „ist zu sehr Chr. Welt, Allerweltskind ohne feste Grenzlinie zwischen Welt und Gottesreich.“ „A Ritschl-féle theológia nekem idegen.

Nem tudom magam beleélni annak kettős könyv-
vitelébe, a midőn kínai falat emel világismeret
és az istenismeret között stb." — Szerzőnek ez
utolsó művét is melegen ajánljuk az érdeklődők
szives figyelmébe. E műve is kiváló terméke érett
ker. meggyőződésének és elegáns, sőt klasszikus
előadásának.

(Eperjes.) Dr. Szlávik Mátyás.

TEMETŐ.

A sz. szt.-tornyai ág hitv. evang. leány-
egyházközség mély fájdalommal jelenti, hogy
reledhetlen, kedves, buzgó néptanítója Supk-
gel István életének 56-ik, tanítói működésének
35-ik évében, folyó évi február hó 11-én jobb-
létre szenderült.

ÜZENETEK.

B. P. Kartársi bizalmat kér, míg az előfizetési
díjat megküldi. Csakugyan úgy jártam el eddig, de
sajnálattal tapasztaltam, hogy többen, a kik hosszú
időre hátralékbán maradtak: felszólító levelemre
még csak nem is válaszoltak, s a hátralékot pör
útján vagyok kénytelen behajtani. Ingyen nem ad-
hatok lapot! A ki levelező lapon bejelenti, hogy a
lapot jártni akarja, de a díjat később fizeti meg:
annak szívesen várok. Ilyen értesítést legalább csak
megvárhatok! Most újra megindítottam a lapot. A
hiányzó számokat tessék megírni: megküldetem. —

B. Gy. Köszönöm; a legközelebbi számban megje-
lenik. — **H. I.** A mostani számba már nem tudtam
beleszorítani. — **H. J.** Köszönöm.

A szepes-iglói ág. hitv. evang.
egyházközség

SEGÉDLELKÉSZT

keres, ki a magyar és német nyelv
mellett némiképpen a tót nyelvet is
birja, de pályázhatnak oly érdek-
lődők is, kik csak a magyar és
német nyelvet birják. Az állás ja-
vadalmazása 1200 korona fizetés,
150 korona hittandij, bútorozott la-
kás és fűtés. — Erdeklődőknek kö-
zelebbi felvilágosítással szolgál

Dr. Walser Gyula

8. 4—4

ág. hitv. ev. lelkész.

HIRDETÉS.

Második javított kiadásban

most jelent meg

RAFFAY SÁNDOR

pozsonyi ev. theol. akad. tanárnak

Evang. confirmandusok

K A T É J A

czimü tankönyve.

Ára kötve 40 fillér.

Megrendelhető:

VERES LAJOS könyvnyomdájában

O R O S H Á Z Á N.

Minden 10 példányra egy ingyen példányt küld a kiadó.

A munka használhatóságát mutatja, hogy rövid
két év alatt az első kiadás teljesen elfogyott.
A szerző a munka értékének emelése végett az
új kiadásban a munkát használó lelkészekről
bekért megjegyzések tekintetbe vételével dol-
gozta át.

PÁLYÁZAT.

A poprádi evang. iskolában az
alsóbb osztályú elemi

TANÍTÓI ÁLLÁS

(1, 2, 3 évfolyam) megüresedvén,
okleveles tanítót keresünk, ki a
magyar és német nyelvet birja és
a kántor orgonista teendőt végezni
képes. — **Jövedelem:** Tisztességes la-
kás, szántó és káposztaföld vala-
mint húsz köbméter tűzifa és 1426
kor. készpénzben, azonkívül a meg-
felelő tandíj, a temetésekért járó
stóla és korpótlék. Az ezen állásra
pályázók felkéretnek, miszerint fo-
lyamodványaikat f. év február végéig
az evang. egyház elnökségéhez
beterjeszteni sziveskedjenek.

Poprád, 1901. febr. 3. 11. 2—2

Magyar és tót nyelvben jártas

káplán t

kérések. Fizetése 500 korona és teljes ellátás. Kötelessége a papi teendők mellett hetenként egyszer válást tanítani. A hely sürgősen elfoglalandó. 14 2-1

Csánk, **HOLUBY ADOLF.**

A nógrádi egyházmegyebeli
Budalehota tót nyelvű egyházköz-
ség üresedett

lelkészi állása

betölthetése céljából pályázatot hirdet. A lelkészi javadalom a 3 szobás lakáson és egy kisebb konyhakerten kívül 1600 koronát tesz, mely államilag 432 korona 77 fillérrel egészítették ki. — Pályázni kívánók pályázataikat márczius hó 15-ig alulírottához szíveskedjenek beküldeni.

Málnapataka, 1901. febr. 8.

Hrk János
alesperes.

13. 1-1

HÖNIG FRIGYES

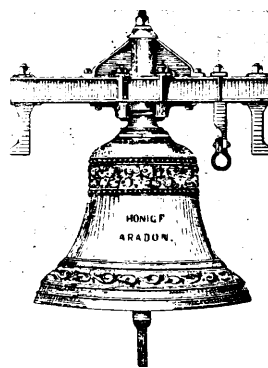
gőzüzemre berendezett

harang- és ércöntődéje, szivattyú-gyár

ARAD, Rákóczy-utca II-28. szám.

Alapított 1840 ben.

A legnagyobb állami éremmel kitüntetve 1890-ben

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben 40% súly és ár megtakarítás éretik el.

Kitünő jó hang és tartósságáért 10 évi szavatolás!

A legkedvezőbb fizetési feltételek!

Vasúti szállítás ingyen.

Forgatható vasharangfelszerelések és vasharangállványok. Régi harangoknak forgatható vaszerelésre való átalakításuk avagy azoknak csekély felülfizetés mellett új harangokkal való becserelésük.

Bővebb felvilágosítás és képes árlapok kivanatra díjmentesen küldetnek. 13. 24-22

KÓKAI LAJOS könyvkiadóhivatalában Budapesten

mégjelent

AG. H. EVANG. VALLÁSTANI KÉZIKÖNYVEK:

	Kor.		Kor.
Adorján Ferenc: Dr. Luther M. Kis Kátéja . . .	—20	Bereczky Sándor: A keresztyén egyház története evang. középiskolák felső osztályai számára	2.50
Bancsó Antal: Keresztyén hittan és erkölcsan. Protestáns középiskolák VIII. osztálya és tanítóképző-intézetek utolsó évfolyama számára II. javított kiadás	1.50	Győry Vilmos: Dr. Luther Márton kis kátéja. Ag. hitv. evang. népiskolák számára, IV. k., kötve	—50
Batizfalvi István: Keresztyén erkölcsan az evang. középiskolák felsőbb osztályai számára II. k.	1.40	Klaar Fülöp: Dr. Luther Márton kis kátéja. Népiskolák, polgári és középiskolák I. és II. osztályai számára. II. javi ott kiadás, kötve	—60
— Keresztyén hittan az evang. gimnáziumok felsőbb osztályai számára, II. kiadás	1.40	Pálfy József: A keresztyén anyaszentegyház története. Protestáns középiskolák számára	1.80
Batizfalvy István—Bereczky Sándor: Bibliaismeretetés evang. középiskolák felsőbb osztályai számára. II. átdolgozott kiadás	1.60	— A keresztyén anyaszentegyház rövid története. Kiseb kiadás, evangélikus népiskolák számára. VII. kiadás, kötve	—80
Bereczky Sándor: Bibliaismeretetés bibliai történetekkel. Palesztina földrajzával és térképével. Középiskolák, polgári és felső leányiskolák számára, kötve	1.20	Smidt Károly Jenő: Keresztyén vallásan. Tanító-, tanítónőképző-intézetek, közép-, kereskedelmi és felső leányiskolák ag. hitv. evang. tanulói számára. II. kiadás	1.—
— Keresztyén hittan és erkölcsan. Középiskolák, polgári és felső leányiskolák számára. II. javított kiadás, kötve	1.—	Székács József: A keresztyén vallásan katechizmus	1.40
— A keresztyén egyház rövid története elemi iskolák, felső polgári és középiskolák alsó osztályai számára. II. átdolgozott kiadás, kötve	—80	Szönyi Tódor: Ev. Enekeskönyv iskolai használatra	1.60
		Zsilinszky Mihály: Keresztyén hit- és erkölcsan tógimn. és főreáltanodái prot. ifjúság számára	1.80
		SAJTÓ ALATT VAN Bereczky S Magyarországi protestáns egyház története	2—

Bevezetés céljából mutatóvány példánnyal szívesen szolgálók.

Orosházán, nyomtatott Veres Lajos gyorsajtóján.